

R A P P O R T
Arbejdsgruppen for
Land- og Skovbrug

Rapport fra arbejdsgruppen for
Land- og Skovbrug

Pilotprojekt Nationalpark Møn
Maj 2005

Forsidefoto: Storstrøms Amt, Natur- og Plankontoret

INDHOLD

1	Resumé.....	4
2	Vision	4
3	Forudsætning.....	5
4	Geografisk afgrænsning.....	5
5	Mål og handlingsplan.....	5
5.1	Landskabelige og andre værdier.....	5
5.2	Det nationale naturområde på Møn	6
5.3	Erhvervsmæssige muligheder for land- og skovbrug.....	6
5.4	Der skal være plads til landmænd med husdyrproduktion på Møn i fremtiden!	6
5.5	Og de private skove skal der også være plads til!	7
5.6	Zonering.....	7
5.7	Principper for kompensationer.....	7
5.8	Eksisterende fredninger	8
5.9	Familie-, uddannelses- og erhvervs politik.....	8
5.10	Tilgængelighed, herunder trafikforhold	8
6	Fremtidig forvaltningsstruktur.....	8
7	Den videre proces.....	8
8	Procesbeskrivelse	9
9	Undersøgelse af arealanvendelsen og gældende arealrestriktioner inden for søgeområdet.....	10
10	Bilag.....	12
10.1	Bilag 1 Enighed i mønsk lodsejer gruppe.....	12
10.2	Bilag 2 Husdyrbrugere på Møn	13
10.3	Bilag 3 Skovbrug i forbindelse med naturpark	15
10.4	Øvrige bilag.....	17

1 Resumé

Landskabet og naturen på Møn er en del af de mønske lodsejeres hverdag. De færdes dagligt i naturen, og de sætter pris på naturen og dens mangfoldigheder, men den jord, hvor naturen udfolder sig, udgør samtidig produktionsgrundlaget for landbrug og skovbrug, og derfor er jorden og dermed naturen en del af lodsejernes eksistensgrundlag og en helt afgørende faktor for bedriftens økonomi.

Lodsejerne på Møn er gået ind i arbejdet i pilotprojektet under den klare overskrift, at land- og skovbruget skal have mindst lige så gode vilkår, herunder økonomiske, indenfor et nationalt naturområde som udenfor, og at land- og skovbrugets deltagelse i naturområdets foranstaltninger til naturbeskyttelse og benyttelse kun kan ske ved fuldstændig frivillighed og med fuld betaling for aftalte rådhedsindskrænkninger.

Lodsejerne på Møn har i hele pilotprojektperioden kæmpet for, at land- og skovbruget i et kommende nationalt naturområde ikke bliver pålagt flere og andre restriktioner, end dem erhvervet bliver pålagt i det øvrige land, og derfor er lodsejerne absolut modstandere af zoneopdeling af naturområdet, fordi der i en zoneopdeling helt åbenlyst åbnes mulighed for senere at indføre generelle restriktioner for erhvervet indenfor zonen.

Lodsejerne på Møn ser derfor kun en mulighed for at etablere et nationalt naturområde på Møn, ved at udpege de statsejede arealer på Møns Klint og evt. på Ulvshale. De privatejede arealer på Møn holdes udenfor naturområdet, indtil der er fuldstændig klarhed om den fremtidige lovgivning for de nationale naturområder. Lodsejerne på Møn er ikke modstandere af et fremtidigt nationalt naturområde på Møn, men kan på det nuværende grundlag kun sige nej til et naturområde, der inddrager deres ejendomme og jord. Der er alt for mange løse ender og ubesvarede spørgsmål. Først når lovgivningen er på plads, og der er skabt klarhed omkring fremtiden for land- og skovbrug i et nationalt naturområde, kan og vil erhvervet tage stilling til evt. deltagelse i naturområdets aktiviteter og naturbeskyttende foranstaltninger. Lovgivningen skal blot skabe sikkerhed for, at man trygt kan indgå aftaler, hvor man ikke senere bliver fanget. Lovene skal sikre, at lodsejerne bliver positivt motiverede til at søge samarbejde, frem for som nu at bruge al energi på at forsvare ejendom og arbejdsplads. Landbruget ser på det nuværende grundlag efter 2 års arbejde, at det at indgå helt eller delvist i et naturområde er alt for usikkert og med uoverskuelige konsekvenser.

Arbejdsgruppen Land- og Skovbrug indstiller derfor følgende:

- Der etableres et nationalt naturområde på Møn med de statsejede arealer som kerneområder.
- Det nationale naturområde på Møn forvaltes af en lokal administration, der har en bred lokal forankring.
- Der foretages ingen zoneopdeling af de privatejede arealer, men den lokale administration kan målrette aktiviteter til områder på Møn, der er interessante for områdets natur, kulturmiljø og friluftsliv.
- Landbrugets og skovbrugets deltagelse i naturområdets foranstaltninger til naturbeskyttelse og benyttelse sker ved individuel forhandling med den lokale administration, og lodsejernes deltagelse sker ved frivillighed og med fuld betaling for produkter og ydelser samt aftalte rådhedsindskrænkninger.

2 Vision

I et nationalt naturområde på Møn udgør de statsejede arealer det egentlige kerneområde, hvor naturbeskyttelse og -benyttelse er i højsædet.

I randzonerne udenfor kerneområderne skal der være plads til et moderne produktionserhverv med landbrug og skovbrug. Her kan der indgås frivillige og åremålsbestemte aftaler med private lodsejere, som på forskellig vis kan tilgode naturen og friluftsliv.

Arbejdsgruppens visioner for et nationalt naturområde er:

- at landbrug og skovbrug er den vigtigste vedligeholdelsesfaktor for natur og miljø i det dyrkede land.
- at landbrug og skovbrug skal have mindst lige så gode vilkår, herunder økonomiske, indenfor det nationale naturområde som udenfor.
- at indenfor rammerne af et moderne produktionserhverv med jordbrug, skovbrug og husdyrbrug skal naturen have de bedst mulige vilkår.
- at landbrugets og skovbrugets deltagelse i naturområdets naturbeskyttende og -benyttende foranstaltninger skal ske ved frivillighed og med fuld kompensation for eventuelle rådighedsindskrænkninger.
- at fuld kompensation for eventuelle rådighedsindskrænkninger eller krav til særlige driftformer sikres ved årlige udbetalinger for tab, gener og arbejdsvederlag. Dette sikres ikke ved engangsstatninger.
- at det nationale naturområde skal administreres af en lokal forvaltning.
- at lodsejerne skal sikres en afgørende repræsentation i den lokale forvaltning.
- at mulighederne for jagt skal være de samme indenfor det nationale naturområde som udenfor.
- at landbrug og skovbrug indenfor det nationale naturområde bliver centrum for udvikling af ny teknologi indenfor miljøforbedring.
- at et eventuelt kommende nationalt naturområde på Møn kommer til at omfatte de statsejede arealer.

3 Forudsætning

Arbejdsgruppen lægger afgørende vægt på frivillighed for de berørte lodsejere i forbindelse med etablering af et nationalt naturområde. Det skal være den enkelte lodsejers eget valg, om han vil medvirke ved etablering af naturområdet, og vil en lodsejer ikke medvirke, skal han fortsat have samme vilkår som lodsejere udenfor det nationale naturområde.

En gruppe af mønske lodsejere blev på et møde i oktober 2003 enige om et notat om vilkår for deltagelse i pilotprojektet (Bilag 1). Notatet har været arbejdsgruppens grundlag for at arbejde med erhvervets vilkår i en evt. kommende naturpark.

4 Geografisk afgrænsning

Kerneområdet udgøres af de statsejede arealer på Møns Klint og evt. på Ulvshale.

5 Mål og handlingsplan

5.1 Landskabelige og andre værdier

Arealanvendelse på Møn domineres af landbrug. Af øens samlede areal på 217 km² udgøres knap 78 % af landbrugsjord. Skov dækker i alt 10 % af øens samlede areal mens omkring 12 % er dækket af bebyggelse, haver, veje og andre befæstede arealer. Antallet af landbrugsbedrifter har været faldende. I 1982 var der 601 landbrug på Møn. I 1999 var dette tal faldet til 281. Tendensen har

været, at det er de mindre landbrug, der forsvinder (Antropos, 2004). Denne udvikling vil med al sandsynlig fortsætte i fremtiden.

I forbindelse med pilotprojektet er der også blevet foretaget en række køkkenbordssamtaler med landmænd. Den viser, at landmændene sætter stor pris på det mønske landskab. Undersøgelsen viser også, at især udsigten omkring bakker og høje er noget landmændene sætter pris på. Dette synspunkt deles af arbejdsgruppen, som mener, det er vigtigt at bevare det dyrkede landskab.

5.2 Det nationale naturområde på Møn

Arbejdsgruppen er af den bestemte opfattelse, at betegnelsen ”*Et Nationalt Naturområde*” er en bedre og mere dækkende betegnelse for et fremtidigt naturområde end ”nationalpark” eller ”naturpark”. Ordet ”park” giver associationer til noget statisk og museumsagtigt, og det statiske og museumsagtige er noget, som arbejdsgruppen er absolut modstandere af. Tværtimod ønsker arbejdsgruppen, at natur og erhvervsliv skal kunne udvikle sig inden for grænserne af et evt. kommende naturområde.

Jordbrugserhvervet på Møn skal have mulighed for at udvikle sig i takt med den teknologiske strukturmæssige udvikling i erhvervet i øvrigt, og begrænsninger på dette område vil uvægerligt føre til, at jordbrugserhvervet på Møn vil blive sat tilbage i forhold til erhvervet i den øvrige del af landet.

Naturbeskyttelse og -benyttelse skal have højere prioritet inden for naturområdets grænser, men det skal ske i et samspil med udviklingen i et moderne produktionserhverv.

5.3 Erhvervsmæssige muligheder for land- og skovbrug.

Arbejdsgruppens hovedoverskrift for landbruget og skovbruget i et nationalt naturområde er, *at det skal være mindst lige så attraktivt at være/drive virksomhed inde i et nationalt naturområde som udenfor.*

Det betyder, at jordbrugserhvervet skal have de samme udviklingsmuligheder inde i et nationalt naturområde som erhvervet har udenfor, og hvis erhvervet skal pålægges restriktioner og rådighedsindskrænkninger kan det kun gøres ved frivillig medvirken og mod fuld kompensation.

Udvikling af nye produktionsmåder, produktionsmidler og -teknologi kan være en fremtidig mulighed for det mønske jordbrugserhverv i partnerskab med forskning og industri. Med støtte fra offentlige midler kan jordbrugserhvervet deltage i en udviklingsproces, hvor man udover at producere landbrugsprodukter også producerer ny know-how og teknologi, som kan forvente en fremtidig efterspørgsel med udgangspunkt i det faktum, at samfundet fremover vil prioritere naturens vilkår højere end tilfældet er i dag.

Der efterlyses større forståelse mellem jordbrugserhvervet og det øvrige samfund.

5.4 Der skal være plads til landmænd med husdyrproduktion på Møn i fremtiden!

Mønske husdyrbrugere kan ikke acceptere, hvis der ikke kan være plads til en moderne husdyrproduktion indenfor for rammerne af et evt. kommende nationalt naturområde. De siger fra overfor de holdninger, der på forhånd afskriver husdyrbrugets muligheder for udvikling og fremgang, men de vil gerne medvirke til at udvikle en model for fortsat husdyrproduktion indenfor

for et naturområdes grænser. Hvis der bliver pillet ved produktionen, er det eksistensgrundlaget, der smuldrer, og ingen af husdyrbrugerne har interesse i at leve og bo i et samfund, hvor udviklingen er sat i stå eller på vågeblus (Bilag 2).

5.5 Og de private skove skal der også være plads til!

En forudsætning for succes er enighed mellem skovejere og naturområdets administration. Det er vigtigt for skovbruget at bevare handlefriheden, så indtægten kan sikres i fremtiden. Det skal fortsat være muligt at dyrke de kulturer, som giver et økonomisk afkast, ligesom jagtinteresserne og vildtplejen skal have mulighed for at fortsætte (Bilag 3).

5.6 Zonering

Arbejdsgruppen mener, at kerneområdet i et evt. kommende nationalt naturområde skal udgøres af de statsejede arealer på Møns Klint og evt. på Ulvshale, og principielt er arbejdsgruppen af den mening, at udvidelse af kerneområderne kun kan ske ved offentlig opkøb af arealer. Det offentlige erhvervelse af arealer kan kun ske ved opkøb på markedsvilkår og ikke ved ekspropriation.

Arealerne udenfor kerneområdet er landbrugs- og skovbrugsområder, hvor erhvervene frit kan producere og udvikle sig på samme måde, som erhvervene udenfor det nationale naturområde, men i disse områder vil erhvervene kunne tilbydes ordninger, som kan fremme naturens vilkår og/eller befolkningens mulighed for at opleve naturen.

5.7 Principper for kompensationer

Hvis det skal have en mening at etablere et nationalt naturområde på Møn, skal naturen vilkår også styrkes og forbedres, men arbejdsgruppen har den helt klare holdning, at landbruget og skovbruget på Møn skal have ligeså gode vilkår for deres produktion, som erhvervet har udenfor et nationalt naturområde.

Derfor vil det være nødvendigt med en række ordninger, der sigter på en forbedring af naturens vilkår og giver befolkningen mulighed for at opleve naturen, uden at erhvervet produktionsvilkår og indtjeningsmuligheder forringes.

Arbejdsgruppen går ind for princippet i de nuværende MVJ-ordninger. Der ønskes kun ordninger, der er åremålsbegrænsede, og hvor man efter aftaleperiodens udløb enten kan genforhandle ordningen eller træde ud og optage den hidtidige drift på arealet. I de tilfælde, hvor det bliver nødvendigt med permanente ordninger, kan dette kun gennemføres ved statslige opkøb eller ved ekspropriation.

Det er en helt klar forudsætning for alle naturforbedrende ordninger i et nationalt naturområde, at de indgås i fuldstændig frivillighed, og at kompensationsbeløbene fuldt ud dækker alle tab og gener ved den ændrede drift på arealet. Den overordnede politik på området bør være sådan, at lodsejerne er fri for at træffe negative foranstaltninger for at undgå restriktioner. Der skal skaffes attraktive tilbud.

For at sikre at flest mulige af de foreslåede ordninger gennemføres til gavn for naturen i det nationale naturområde, vil det endvidere være nødvendigt, at der indbygges et økonomisk og/eller driftsmæssigt incitament i ordningerne.

5.8 Eksisterende fredninger

De eksisterende fredninger på Østmøn og på Ulvshale og Nyord skal fortsat respekteres, således at de landskabelige forbedringer, der er opnået i den forløbne fredningsperiode, kan bevares og udbygges.

Der er blandt lodsejerne i de fredede områder konstateret en manglende interesse for at deltage i etableringen af et kommende nationalt naturområde, idet fredningen allerede sikrer områdets unikke kulturhistoriske landskab og naturhistoriske miljøer.

5.9 Familie-, uddannelses- og erhvervspolitik

Møn skal være et godt sted for børn og børnefamilier. Det bliver derfor nødvendigt at skabe gode uddannelsesmuligheder for de unge, og at give erhvervslivet gode vilkår, for at bevare flest mulige arbejdspladser på øen. Uden en aktiv uddannelses- og erhvervspolitik bliver Møn til et samfund bestående af pensionister og andre på overførselsindkomster.

5.10 Tilgængelighed, herunder trafikforhold

Der skal i forbindelse med et nationalt naturområde skabes forbedrede trafikforbindelser på Møn, og der skal ikke mindst etableres cykelstier langs hovedfærdselsårenerne, så både turister og lokale kan færdes sikkert på cykel.

6 Fremtidig forvaltningsstruktur

Arbejdsgruppen har den klare holdning, at der for et evt. kommende nationalt naturområde på Møn skal være en lokal administration med en kraftig lokal forankring. Et mønsk naturområde skal ikke administreres fra København eller en anden central administration.

7 Den videre proces

Arbejdsgruppen Land- og Skovbrug har i hele arbejdsforløbet lagt afgørende vægt på frivillighed for de berørte lodsejere i forbindelse med en etablering af et evt. kommende nationalt naturområde på Møn. Det har hele tiden været gruppens sigte, at det skal være den enkelte lodsejers eget frie valg, om han vil medvirke ved etablering af naturområdet, eller om han vil fortsætte sin bedrift, som alle kollegaerne i resten af landet.

For at den enkelte lodsejer kan træffe sit valg, skal han også vide, hvad han kan vælge imellem. Sagt med andre ord er det nødvendigt for den enkelte lodsejer at kende lovgivningen for kommende danske naturområder og vide, hvilke ordninger og værktøjer den lokale administration for naturområdet på Møn kan tilbyde den enkelte lodsejer.

Lodsejerne på Møn ser derfor på det nuværende grundlag kun en mulighed for at etablere et nationalt naturområde på Møn, ved at udpege de statsejede arealer på Møns Klint og evt. på Ulvshale. De privatejede arealer på Møn skal holdes udenfor naturområdet, indtil der er fuldstændig klarhed om den fremtidige lovgivning for de nationale naturområder. Lodsejerne på Møn er ikke modstandere af et fremtidigt nationalt naturområde på Møn, men de kan på det nuværende grundlag

kun sige nej til et naturområde, der inddrager deres ejendomme og jord. Der er alt for mange løse ender og ubesvarede spørgsmål. Først når lovgivningen er på plads, og der er skabt klarhed omkring fremtiden for land- og skovbrug i nationale naturområder i Danmark, og når præmisserne for naturområdet på Møn er lagt frem, kan og vil erhvervet tage stilling til evt. deltagelse i naturområdets aktiviteter og naturbeskyttende foranstaltninger. Lovgivningen skal blot skabe sikkerhed for, at lodsejerne trygt kan indgå aftaler, hvor de ikke senere bliver fanget. Lovgivningen skal sikre, at lodsejerne bliver positivt motiverede til at søge samarbejde, frem for som nu at bruge al energi på at forsvare ejendom og arbejdsplads. Landbruget og skovbruget ser på det nuværende grundlag efter 2 års arbejde, at det er alt for usikkert og med alt for uoverskuelige konsekvenser at lade de privatejede arealer indgå helt eller delvist i et evt. kommende nationalt naturområde.

Arbejdsgruppen Land- og Skovbrug indstiller derfor følgende:

- Der etableres et nationalt naturområde på Møn med de statsejede arealer som kerneområder.
- Det nationale naturområde på Møn forvaltes af en lokal administration, der har en bred lokal forankring.
- Der foretages ingen zoneopdeling af de privatejede arealer, men den lokale administration kan målrette aktiviteter til områder på Møn, der er interessante for områdets natur, kulturmiljø og friluftsliv.
- Landbrugets og skovbrugets deltagelse i naturområdets foranstaltninger til naturbeskyttelse og benyttelse sker ved individuel forhandling med den lokale administration, og lodsejernes deltagelse sker ved frivillighed og med fuld betaling for produkter og ydelser samt aftalte rådighedsindskrænkninger.

8 Procesbeskrivelse

Arbejdsgruppen Land- og Skovbrug startede, som de øvrige arbejdsgrupper, i september 2003, og det blev straks besluttet at afholde et fremtidsværksted for lodsejerne i søgeområdet, for at få startet arbejdet i arbejdsgruppen op på et bredt grundlag. Fremtidsværkstedet blev afholdt den 7. okt. 03. Ved et opfølgingsmøde for fremtidsværkstedet den 28. okt. 03 blev der udarbejdet et notat om vilkårene for lodsejernes deltagelse i pilotprojektet (bilag 1). Dette notat blev forelagt styregruppen og de øvrige arbejdsgrupper, og det blev accepteret som grundlaget for lodsejernes deltagelse i pilotprojektet.

Siden starten i september 2003 har der været afholdt arbejdsgruppemøder én gang om måneden sammen aften som de øvrige arbejdsgrupper. Det første halve års tid blev arbejdsgruppemøderne afsluttet med, at grupperne blandede sig og gensidigt orienterede hinanden om arbejdet i grupperne. I foråret 2004 holdt arbejdsgruppen ikke selvstændige møder, men gruppemedlemmerne deltog i de øvrige arbejdsgruppers møder. Fra sommeren 2004 har arbejdsgruppen igen holdt selvstændige møder og den afsluttende sammenblanding af grupperne er blevet erstattet af fælles indledninger til arbejdsgruppemøderne over forskellige emner, og der er endvidere afholdt enkelte fælles arrangementer, hvor arbejdsgruppernes medlemmer har udvekslet synspunkter og meninger.

Med undtagelse at ganske enkelte møder midt i perioder med stor travlhed i landbruget, har der i alle arbejdsgruppemøder deltaget 8-12 medlemmer, som tilsammen ejer meget betydelige dele af de privatejede land- og skovbrugsarealer i søgeområdet.

Arbejdsgruppens medlemmer er langt overvejende erhvervsaktive landmænd og skovbrugere, der har landbrug eller skovbrug som hovederhverv. Kun enkelte af gruppens medlemmer er deltids beskæftigede ved erhvervet.

Et andet kendetegn for arbejdsgruppens medlemmer er, at de overvejende er modstandere af, at der etableres et nationalt naturområde på Møn. De ser helst, at erhvervet får lov til at udvikle sig uden yderligere restriktioner. I forvejen er erhvervet allerede pålagt en lang række restriktioner i form af udpegninger og forordninger, og etableringen af et nationalt naturområde vil kun tilføre yderligere til den i forvejen lange række af forordninger og regler, der gælder for det moderne jordbrugserhverv.

Arbejdsgruppens medlemmer deltager derfor i arbejdet i pilotprojektet i erkendelse af, at det moderne samfunds krav om mere natur og bedre adgangsforhold til naturen, kun kan ske ved, at det er landbrugs- og skovbrugsarealer, der anvendes. Ved at deltage i pilotprojektarbejdet håber arbejdsgruppens medlemmer at kunne sikre erhvervet de bedst mulige vilkår i et evt. kommende naturområde.

9 Undersøgelse af arealanvendelsen og gældende arealrestriktioner inden for søgeområdet.

Arbejdsgruppen har fået udarbejdet en undersøgelse, der dokumenterer, at hovedparten af landbrugsarealet inden for søgeområdet udnyttes til planteavl. Denne tendens forstærkes, når man ser på habitatområderne isoleret.

Bedrifterne i undersøgelseområdet dyrker i gennemsnit 49 ha. Fraregnes bedrifter under 5 ha, stiger det gennemsnitlige dyrkede areal imidlertid til 71 ha, hvilket er væsentligt større end landsgennemsnittet for landbrugsejendomme på 54,5 ha. Udviklingen tyder endvidere på, at landbrugsejendomme også i de kommende år vil blive større.

Indenfor området er der en husdyrtæthed på 0,4 DE pr. ha. Dette svarer til gennemsnittet for Storstrøms Amt, mens husdyrtætheden på landsplan er på 1,0 DE pr. ha. I habitatområderne er husdyrtætheden 0,22 DE pr. ha dyrket areal, og kvæg tegner sig her for 87 % af dyreenhederne.

Dansk Landbrug har foretaget en fremskrivning af forventet husdyrproduktion i 2015. Heraf fremgår, at selvom husdyrproduktionen forventes at stige frem mod 2015, forventes antallet af dyreenheder at falde, idet der forventes produktionsforbedringer. Landbruget på Møn vil gerne være med til at afprøve produktionsforbedrende foranstaltninger.

Rapporten vurderer, at i og omkring habitatområderne er der, uanset om der kommer en nationalpark en række begrænsninger i produktionsmulighederne. Allerede i dag ser man ved VVM-sager, at nærheden til f.eks. et sårbart habitatområde medfører, at det er meget vanskeligt at komme igennem med produktionsudvidelser, med mindre man anvender tekniske løsninger der sikrer at næringsstofpåvirkningen af de sårbare områder ikke øges. Prisen for udvidelserne bliver imidlertid en anden, når der stilles ekstra krav til reduktion af næringsstofbelastningen.

Indenfor området er der en del lidt større skove, men også en håndfuld småskove på et par ha eller mindre. I de eksisterende skove findes juletræer, ligesom der også findes juletræsproduktioner på markarealer.

I regionplanen er ca. halvdelen af søgeområdet udpeget som regional naturområde og regionalt naturområde med jordbrugsinteresser. I regionplanretningslinierne er betydning heraf beskrevet, og det må forventes, at udpegningerne begrænser mulighederne for at ændre på tingenes tilstand. Fx

kan man forestille sig, at det vil være vanskeligere at etablere større husdyrproduktioner inden for sådanne områder end uden for.

10 Bilag

10.1 Bilag 1

Enighed i mønsk lodsejergruppe

Enighed i mønsk lodsejergruppe om vilkår for deltagelse i pilotprojekt om et nationalt naturområde

Den 28. oktober 2003

Som opfølgning på et heldagsmøde den 7. oktober 2003 afholdt på sukkerfabrikken i Stege med 35 deltagende lodsejere, er der ved møde den 28. oktober 2003 med 18 deltagere fremkommet følgende enstemmige konklusion.

De tilstedeværende lodsejere er enige om:

1. Vi går ind for, at naturen skal have det bedst muligt, og at vi vil dele naturoplevelserne med befolkningen.
2. Vi synes, at ministerens oplæg, hvor naturområdet etableres på frivillig basis og til fuld kompensation, lyder rimelig.
3. Den løse formulering har desværre afstedkommet helt urealistiske ønsker, der gør at arbejdet mod et fælles projekt umuliggøres.
4. Vi ønsker, for at kunne gå ind i dialog og komme i gang med et fælles pilotprojekt, at frivillighed og fuld kompensation skal kunne måles. Det vil overordnet sige:

Det skal være mindst lige så attraktivt at være/drive virksomhed inde i et nationalt naturområde som udenfor!

Følgende punkter skal derfor kunne tiltrædes fuldt ud for at sikre, at pilotprojektet lever op til ministerens forudsætninger om frivillighed og fuld kompensation.

Frivillighed sikres ved:

- aftaler, der er åremålsbestemt.
- at fraskrive sig muligheden for at ekspropriere til naturformål i naturområdet.
- at der ikke kan vindes hævd på nogen aftaler.
- at ved ændring af lov, som får direkte og afledt indflydelse på indgåede aftaler, skal aftalen genforhandles med ret til ophævelse og tilbageføring, hvis der ikke opnås enighed.
- at nyetablerede faciliteter for publikum, herunder stier, kun er der så længe gæsterne overholder fastsatte regler og aftaler.
- at erhverv i naturområdet med forskellige produktioner, herunder husdyrproduktion, kan udvikle sig på linie med tilsvarende erhverv udenfor.
- at begrænsninger, der pålægges en ejendom, kun kan ske ved individuelle aftaler med ejeren.

Fuld kompensation sikres ved:

- årlig betaling for tab, gener og arbejdsvederlag.
- markedsbestemte priser til udmåling af årlige tab ved ændret drift.

Fuld kompensation sikres ikke ved engangserstatninger.

På lodsejernes vegne

Jens Haubroe

Lars Jørgensen

Torben Nielsen

En undergruppe bestående af landmænd med husdyrproduktion i arbejdsgruppen Land- og Skovbrug vil gerne fremsætte følgende betragtninger om deres forhold til et evt. kommende nationalt naturområde på Møn:

Vi er en gruppe landmænd på Møn, som udover at dyrke vores jord, også har husdyrhold. Nogen af os har kvæg og andre har svin, men fælles for os er, at det interesserer os at arbejde med dyr, og at vi har følt, at det er her, vores muligheder for at lave en rentabel landbrugsproduktion er størst. Vi har investeret i vores produktionsapparat i tillid til, at vi nu og i fremtiden kan skabe os en mulighed for eksistens og indtjening for os selv og vores familie, og vi har ikke på noget tidspunkt haft til hensigt at afvikle vores produktion.

Derfor ser vi med nogen frygt på de udtalelser og holdninger, der kommer til udtryk fra forskellig side i pilotprojektets styregruppe og i arbejdsgrupper. Vi kan heraf få den opfattelse, at et landbrug med moderne husdyrproduktion ikke rigtig kan finde en plads i et evt. kommende nationalt naturområde, uden at der skal ske begrænsninger i den eksisterende produktion, og at produktionen ikke skal have muligheder for udvidelser.

Der skal også være plads til landmænd med husdyrproduktion på Møn i fremtiden!

Husdyrbrugerne på Møn vil selvfølgelig have sikkerhed for, at de også har muligheder for udvikling og udvidelse, ligesom deres kollegaer i den øvrige del af landet. Moderne husdyrbrug er en kapitalkrævende produktion, og en produktion, hvor der gennem de sidste mange år er sket en kraftig udvikling og centralisering. Antallet af bedrifter med husdyr i Storstrøms Amt er faldet til ca. en femtedel i løbet af de sidste 25 år, og kvægbestanden er i samme periode faldet til det halve. Svinebestanden er på trods af den kraftige reduktion i antallet af besætninger steget med ca. 10%, og der er ingen grund til at tro, at udviklingen på Møn har været væsentlig anderledes end i resten af amtet.

Denne udvikling mod større besætninger vil ganske givet også fortsætte fremover, bl.a. for at kunne opretholde rentabilitet i produktion i takt med faldende produktpriser og stigende omkostninger. Man kan sige, at det er en ulykkelig udvikling, men ikke desto mindre er det en nødvendighed for husdyrbruget i dag, for at kunne overleve og fortsat give mulighed for en acceptabel indtjening til landmanden og hans familie. Stilstand og manglende udvikling vil være lig med udsultning af erhvervet, og så kan man hurtigt sætte tidspunkt på, hvornår det sidste landbrug med husdyrbrug på Møn lukker.

Mønske husdyrbrugere kan og vil ikke acceptere, at der ikke kan være plads til en moderne husdyrproduktion indenfor for rammerne af et evt. kommende nationalt naturområde. Vi må sige fra overfor de holdninger, der på forhånd afskriver husdyrbrugets muligheder for udvikling og fremgang, men vi vil gerne medvirke til at udvikle en model for fortsat husdyrproduktion indenfor for et naturområdes grænser. Hvis der bliver pillet ved vores produktion, er det vores eksistensgrundlag der smuldrer, og vi har ingen interesse i at leve og bo i et samfund, hvor udviklingen er sat i stå eller på vågeblus.

Hvordan kommer vi så videre?

De mønske landmænd vil ikke begræde, hvis planerne om at etablere et nationalt naturområde på Møn droppes, men hvis store dele af befolkningen udenfor landbruget ønsker et naturområde, så vil landbruget også deltage i dialogen.

Vi er helt bevidste om, at landbruget har et stort ansvar overfor naturen i det dyrkede land og en forpligtelse til at passe på den, men vi mener også, at landbruget gennem de sidste mange år allerede har iværksat mange tiltag, som har gavnet naturen. Vi er villige til at fortsætte ad dette spor og udbygge de naturforbedrende foranstaltninger, der allerede er sat i gang.

Lad os også nævne nogle få oplagte eksempler på forslag til dialog og drøftelser om en fremtid for et intensivt husdyrbrug i et evt. kommende nationalt naturområde:

- Vi vil gerne deltage i en positiv dialog med myndighederne omkring placering og udformning af nye bygninger og tekniske anlæg.
- Vi er villige til at acceptere skærpede krav til udbringning og udnyttelse af husdyrgødning mod fuld kompensation for ekstra udgifter m.v.
- Lugtgener fra bedrifter med store husdyrbesætninger er et problem over hele landet, og her kunne vi forestille os, at husdyrbrugene i et naturområde fik tilskud til udvikling og afprøvning af ny teknologi til at nedbringe ammoniakudslippet og lugten fra staldanlæggene.
- Gyllebehandling er i øjeblikket et meget omdiskuteret emne, og her mangler der i høj grad viden og praktisk erfaring. Tanken om et centralt placeret biogasanlæg kunne i den forbindelse gøres til genstand for intense drøftelser mellem landbruget og f.eks. kommunen.

Mange andre punkter kunne nævnes, og vi mener således, at der kan findes mange natur- og miljøforbedrende foranstaltninger, hvor landmænd og det evt. kommende naturområdes administration kan finde sammen i en positiv dialog.

Forudsætningen for landbrugets deltagelse er blot, at deltagelse sker ved frivillighed og med fuld kompensation for eventuelle indskrænkninger.

Med venlig hilsen

Benjamin Christensen, mælkeproducent
Bent Skovgaard Jensen, mælkeproducent
Bjerke Jensen, svineproducent
Børge Spøhr, svineproducent
Finn Jørgensen, mælkeproducent
Peter Nøhr Andersen, svineproducent
Uffe Winther Nielsen, svineproducent

10.3 Bilag 3

Skovbrug i forbindelse med naturpark

Skovejerne inden for søgeområdet er blevet enige om at rette denne henvendelse til Skov og Landbrugsgruppen, for at få markeret skovejernes holdning til Pilotprojektet.

Hovedkonklusionen

En væsentlig del af den økonomiske værdi for en privat skov er knyttet til de herlighedsværdier, der er forbundet med skoven. Dette går lige fra fred i skoven, til jagtmuligheder og selv at have indflydelse på skovens drift og tilstand. –

For skovejerne vil, disse herlighedsværdier blive væsentligt forringede ved at komme ind under en naturpark. Det ses derfor som et stort indgreb at involvere private skove i en naturpark.

Det anbefales, at skov i naturpark kun omfatter Statens arealer!

Udtalelsen gælder for følgende skove, (alle) i det af kommunen og statsskovdistriktet udpegede søgeområde, listet fra øst mod vest :

Peter Scavenius, Klintholm
Niels Henrik Rosenkrantz, Liselund
Annette Krabbe, Stubberuphave Skov
Jens Haubroe, Nordfeld
Lars Jørgensen, Gammeltofte

Efterfølgende en opstilling af den logiske vej til samarbejde med et frugtbart resultat, uanset om de private skove er inden- eller udenfor et ”naturområde” .

1. Statsskov er der, hvor eksperimenterne, ideerne, de store nye teorier og visioner føres ud i livet og afprøves. Der, hvor formidlingen af skovnaturen har sit udgangspunkt og hvor de besøgende, tiltrukket af turist brochurernes tillokkende fristelser, bevæger sig rundt.

Statsskoven er det sted, hvor publikum bliver uddannet, underholdt og får tilfredsstillet deres behov for naturoplevelser, fordi der her er mulighed for faciliteter og mandskab, der løbende kan tilpasses gæsterne behov. Kort sagt, benyttelsen foregår primært på statens arealer som udgangspunkt.

2. Private Skove

En klar forudsætning for at et fælles projekt får succes, er at de involverede parter er **enige** om målet!

FORUDSÆTNING

En væsentlig betingelse for at kunne blive enige og dermed imødekomme ønsker om ændrede driftsformer, afgrødevalg og aktiviteter er, at der skabes økonomisk baggrund herfor!

Skovbrug i forbindelse med Naturpark

- Den måde, hvorpå indtægten på længere sigt kan sikres, er at bevare handlefriheden! Dyrke de afgrøder, der giver et økonomisk afkast, hugge de træer, der er marked for og have mulighed for at have aktiviteter, som publikum / lejere er villige til at betale for.
- Målet – at fremme mulighederne for flora og fauna - er ikke i konflikt med ønskerne for de private skovejere, tværtimod. Glæden ved at færdes i og beskæftige sig med den mangfoldighed, som findes i skoven, er en del af skovejeren baggrund for at være en sådan.
- Ønsker om øget brug af private skove, som led i kampagner og markedsføring for at øge turiststrømmen til øen er, uønsket, idet det vil være i direkte konflikt med bestående indtægts-muligheder. Publikums adgang skal fortsat være baseret på de alm. regler for færdsel i skov -- og være gratis.
- Organiserede ture – det være sig formidling eller studier må principielt høre til i de offentlige skove, så oplevelsen og roen for de spontane gæster og vildtet fremmes. Private skove i forbindelse med naturparken giver ikke adgang for nogen udenfor veje og stier uden EJERS tilladelse.
- Såfremt der er ønsker om nye tiltag eller udvikling, må det være baseret på enighed med skovejeren, hvad enten der er tale om leje af arealer, tilskud til ændret praksis eller køb af rettigheder.
- På bedriften er det af stor vigtighed fortsat at have flere indtægtskilder, så der f.eks. på et gods udover markbrug, husudlejning, husdyrproduktion og jagt også er en effektiv driftsenhed i skoven, således at indtægtskilderne og beskæftigelsen året rundt er sikret bedst muligt.

Efterskrift

Interessen for disse arealer er opstået, fordi nuværende og tidligere ejere har haft sans for og lyst til at passe på natur- og kulturværdierne!! Det gælder om, at der fremover igen i erhvervet opstår en fornemmelse af, at det kan svare sig, at udvikle natur og passe på kulturværdierne. *Det vil sige at det fremover ikke betyder pålæg af ekstra byrder og omkostninger, når man optræder korrekt!!*. Derved kan afsatte midler til natur bruges dertil, fremfor endeløse planer, kontrol og sanktioner. Resultat – meget mere natur for pengene - til glæde for alle.

10.4 Øvrige bilag

Protokol fra fremtidsværkstedet for lodsejerne

Protokol fra udvidet arbejdsgruppemøde med temaet:
Landbrugets rolle i en eventuel kommende nationalpark.

Jordbrugserhvervets struktur i søgeområdet for Pilotprojekt Nationalpark Møn

Disse bilag kan se på pilotprojektets hjemmeside www.nationalparkmoen.dk.